

**„Życie codzienne w Bizancjum” –
VII Ogólnopolska Konferencja Bizantynistyczna z cyklu
„Wybrane aspekty kultury bizantyńskiej” (Lublin, 14-15 listopada 2024)
“Everyday Life in Byzantium” – VII Byzantine Conference from the series
“Selected Aspects of Byzantine Culture”, Lublin, Poland, November 14-15, 2024**

Piotr Kochanek⁴

Konferencje z cyklu „Wybrane aspekty kultury bizantyńskiej” odbywają się co dwa lata, poczynając od 2011 roku. Pierwsza miała miejsce w piątek, 18 listopada 2011 roku. Miejscem spotkań jest Kaplica Trójcy Świętej na Zamku Lubelskim (Lublin, ul. Zamkowa 9).

Tam też odbyła się siódma konferencja z tej serii. Była ona poświęcona „życiu codziennemu w Bizancjum”. Zorganizowały ją trzy podmioty: Muzeum Narodowe w Lublinie, Katedra Historii Kościoła (Wydział Teologii KUL) i Katedra Historii Starożytnej, Bizantyńskiej i Średniowiecznej (Wydział Nauk Humanistycznych KUL). W konferencji wzięli udział przedstawiciele reprezentujący jedenaście polskich ośrodków akademickich. Były to w kolejności alfabetycznej: Akademia Piotrkowska w Piotrkowie Trybunalskim (AP) – 1 osoba, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II (KUL) – 3 osoby, Uniwersytet Gdański (UG) – 1 osoba, Uniwersytet Jagielloński (UJ) – 3 osoby, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie (UKSW) – 4 osoby, Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie (UKEN) – 1 osoba, Uniwersytet Łódzki (UŁ) – 7 osób, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (UMCS) – 1 osoba, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie (UPJPII) – 2 osoby, Uniwersytet w Białymstoku (UwB) – 1 osoba, Uniwersytet Zielonogórski (UZ) – 1 osoba. Grono prelegentów poszerzył ponadto jeden badacz niezależny. W sumie zaplanowano 26 wystąpień, z którym do skutku doszły 24 prelekcje, ponieważ choroba zmusiła w ostatniej chwili dwóch badaczy do wycofania się z udziału w lubelskim spotkaniu bizantynistów.

Czwartek, 14 listopada 2024 roku, był pierwszym dniem VII Ogólnopolskiej Konferencji Bizantynistycznej. Jej oficjalnego otwarcia dokonali dr hab. Katarzyna Mieczkowska (Dyrektor Muzeum

⁴ Dr hab. Piotr Kochanek, prof. KUL, Katedra Historii Starożytnej, Bizantyńskiej i Średniowiecznej, Instytut Historii, Wydział Nauk Humanistycznych, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Polska; e-mail: lu2005harn@yahoo.de; ORCID: 0000-0001-9702-548X.

Narodowego w Lublinie) i dr hab. Piotr Kochanek, prof. KUL (9:00-9:15). W ramach otwarcia konferencji jej uczestnicy odmówili również modlitwę za niedawno zmarłych członków Komisji Bizantynologicznej Polskiego Towarzystwa Historycznego. Byli to (w porządku chronologicznym odchodzenia); prof. dr hab. Marek Jan Wilczyński (25 IX 1959-3 IX 2023), prof. dr hab. Dariusz Andrzej Brodka (28 VIII 1969-2 I 2024), ks. dr hab. Arkadiusz Baron, prof. UPJPII (2 IX 1960-16 II 2024), prof. dr hab. Mirosław Jerzy Leszka (4 IV 1963-24 VIII 2024), dr hab. Stefan Karol Jakobielski, prof. PAN (11 VIII 1937-14 X 2024). Spośród wymienionych prof. M.J. Leszka i prof. M.J. Wilczyński byli stałymi uczestnikami lubelskich spotkań w Kaplicy.

Następnie rozpoczęła się pierwsza sesja (9:15-10:50). W jej ramach wygłoszono cztery referaty: 1) ks. prof. dr hab. Piotr Szczur (KUL), „Zbytek mieszkańców Antiochii w ocenie Jana Chryzostoma” (9:15-9:35), 2) dr hab. Jacek Wiewiórowski, prof. UG, „Insignia *Notitia dignitatum*” jako źródło poznania życia codziennego urzędnika cesarskiego we wczesnym Bizancjum” (9:35-9:55), 3) ks. dr Michał Łukaszczyk, badacz niezależny, „Środowisko teologiczne Konstantynopola i jego wpływ na formację Hieronima ze Strydonu” (9:55-10:15), 4) dr hab. Ireneusz Łuć, prof. UMCS, „Ranga rzymskiego trybuna wojskowego w okresie późnego cesarstwa – jej znaczenie i ewolucja” (10:15-10:35). Po tej serii prelekcji odbyła się dyskusja (10:35-10:50). Po niej zaś zaplanowano tak zwaną przerwę na kawę (10:50-11:20).

Druża sesja (11:20-13:20) obejmowała pięć wykładów: 1) prof. dr hab. Sławomir Bralewski (UŁ), „Życie codzienne w świetle *Historii kościelnej* Sozomena z Bethelii” (11:20-11:40), 2) dr hab. Teresa Wolińska, prof. UŁ, „Zenon i Antemiusz w jednym stali domu, czyli o konflikcie sąsiedzkim w Konstantynopolu” (11:40-12:00), 3) mgr Franciszek Jóźwicki (UKSW), „Znaczenie społeczne konstantynopolitańskich stronnictw cyrkowych w okresie wczesnobizantyńskim” (12:00-12:20), 4) dr Arkadiusz Urbaniec (UKEN), „Monastycyzm w bizantyńskiej prefekturze Afryki – źródła narracyjne” (12:20-12:40), 5) dr hab. Rafał Kosiński, prof. UwB, „Późnoantyczny Rzym oczami Jerzego Mnicha” (12:40-13:00). Również ten segment konferencji domknęła dyskusja (13:00-13:20). Po niej zaś uczestnicy udali się na obiad do Domu na Podwalu (ul. Podwale 15). Obie sesje moderowała, skutecznie utrzymując zaplanowany reżim czasowy, dr hab. Zofia Brzozowska, prof. UŁ.

Po obiedzie wznowiono obrady. Również ta część konferencji została podzielona na dwie sesje, których moderatorem był dr hab. P. Kochanek, prof. KUL. Pierwsza sesja popołudniowa (15:00-16:00) objęła trzy wystąpienia: 1) dr Magdalena Garnczarska (UJ), „«Mógłbyś rzec, że jakby nocne słońce rozświetla świętą przestrzeń domu [Bożego]». Oświecenie kościoła Mądrości Bożej w Konstantynopolu według Pawła Silencjariusza” (15:00-15:20), 2) ks. mgr Maciej Szkopiński (KUL), „Obraz życia codziennego Kościoła w listach Grzegorza Wielkiego” (15:20-15:40), 3) dr hab. Agnieszka Heszen (UJ), „Modlitwa na co dzień i od święta – bizantyńska poezja religijna VI-X wieku” (15:40-16:00). Bezpośrednio po tym referacie miała miejsce przerwa kawowa (16:00-16:20).

Obrady wznowiono o 16:20, rozpoczynając w ten sposób czwartą sesję (16:20-17:30). Złożyły się na nią dwa referaty: 1) dr hab. Kiril Marinow, prof. UŁ, „Codziennosc wojny: świadectwo Jerzego Grzesznika w kontekście konfliktów bizantyńsko-bułgarskich” (16:20-16:40), 2) mgr Agnieszka Piórecka (UPJPII), „Przejawy życia codziennego na wybranych przedstawieniach malarstwa sakralnego w Bizancjum” (16:40-17:00). Następnie odbyła się dyskusja (17:00-17:30), która objęła wszystkie pięć prelekcji, jakie wygłoszono w ramach dwóch sesji popołudniowych. Początkowo zaplanowano, że na pierwszą sesję popołudniową złożą się cztery wystąpienia. Z kolei drugą sesję miały tworzyć trzy wykłady. Stało się jednak inaczej, ponieważ w drugiej sesji popołudniowej zabrakło dwóch prelegentów: ks. prof. dr hab. Józef Naumowicz (UKSW), który miał przedstawić exposé pod tytułem „Ikonograficzne programy wystroju kościołów w okresie bizantyńskiego ikonoklazmu”, był zmuszony z powodu choroby odwołać swój przyjazd do Lublina. Z kolei zaplanowany również na tę sesję referat dr. hab. Jarosława Dudka, prof. UZ, został przeniesiony na piątek, ze względu na obowiązki, które nie pozwoliły profesorowi przybyć na czas do Koziego Grodu. W ten sposób liczba referatów spadła z zaplanowanych siedmiu do pięciu i to spowodowało, że popołudniowy blok wystąpień konferencyjnych uległ modyfikacji.

Piątek, 15 listopada, czyli drugi dzień konferencji, wypełniły tylko dwie sesje przedpołudniowe. Pierwszą z nich (9:00-11:00) prowadził dr hab. K. Marinow, prof. UŁ. Na sesję tę złożyło się pięć wykładów: 1) dr hab. Z. Brzozowska, prof. UŁ i śp. prof. dr hab. Mirosław J. Leszka (UŁ), „Obraz życia kobiet w Bizancjum w świetle przekazu kroniki Jerzego Mnicha zw. Hamartolosem” (9:00-9:20),

2) dr Szymon Wierzbński (UŁ), „Nagrody finansowe, kary, pensje i ich siła nabywcza w armii bizantyńskiej na przestrzeni IX-X wieku” (9:20-9:40), 3) prof. dr hab. Leszek Wojciechowski (KUL), „Życie codzienne w Bizancjum w relacjach podróżników i pielgrzymów jerozolimskich” (9:40-10:00), 4) dr hab. J. Dudek, prof. UZ, „Podróżowanie po Morzu Czarnym według przekazów kronik Teofanesa Wyznawcy i Nicefora Patriarchy” (10:00-10:20), 5) ks. mgr Grzegorz Pakowski (UKSW), „Szkoła w Bizancjum w X wieku w świetle *Anonymi Professoris Epistulae*” (10:20-10:40). Po tej serii referatów nastąpiła dyskusja (10:40-11:00), a po niej tradycyjna przerwa na kawę (11:00-11:30). Należy nadmienić, że prof. J. Dudek wygłosił swój referat w miejsce nieobecnego z powodu choroby dr. hab. Jacka Bonarka, prof. i rektora AP, który zgłosił wykład pod tytułem „Dzieci cesarzy z dynastii macedońskiej na dworze w Konstantynopolu – niezauważalne czy niedostrzegalne”.

Drugą sesję piątkową (11:30-13:30) moderował prof. dr hab. S. Bralewski (UŁ). Tutaj także wygłoszono pięć prelekcji: 1) mgr Maksymilian Mikuła (UŁ), „Uczty w wybranych utworach epoki Komnenów” (11:30-11:50), 2) dr Piotr Ł. Grotowski (UPJP II), „Święci pasterze w sztuce prawosławnej – patroni prac codziennych. Między sztuką wysoką a wernakularną” (11:50-12:10), 3) dr Magdalena Łaptaś (UKSW), „Praktyki apotropaiczne w życiu mieszkańców średniowiecznej Nubii” (12:10-12:30), 4) dr Jan M. Wolski (UŁ), „Być bogomilem. Kilka uwag o stosunku większości do heretyków w Bułgarii i Bizancjum” (12:30-12:50), 5) dr hab. Michał Bzinkowski, prof. UJ, „«I równo żęli chrześcijan niczym trawę na łące...». Ostatnie chwile mieszkańców Konstantynopola w greckich lamentach o upadku Miasta” (12:50-13:10). Ostatnim punktem programu była dyskusja oraz krótkie podsumowanie konferencji (13:10-13:30), którego dokonał piszący te słowa. W ten sposób VII Ogólnopolska Konferencja Bizantynistyczna w lubelskiej Kaplicy Trójcy Świętej dobiegła końca. Pożegnanie jej uczestników nastąpiło po wspólnym obiedzie we wspomnianym już wyżej „Domu na Podwalu”.